

ژانر مستند

ژانر مستند اولین گونه‌ی تولید شده در سینما و در حقیقت بستر شکل‌گیری هنر هفتم بوده است.

همشهری آنلاین مهدی تهرانی:

ژانر مستند اولین گونه‌ی تولید شده در سینما و در حقیقت بستر شکل‌گیری هنر هفتم بوده است.

فیلم مستند را گونه واقعی و غیرداستانی برشمرده‌اند. در این باره پل روتا 1 در سال 1948 در سندیکای مستندسازان جهان این گونه فیلم مستند را تعریف کرده است:

" منظور از فیلم مستند تمام روش‌های ضبط هر جنبه از واقعیت روی نوار خام است. چه از طریق فیلمبرداری واقعی و یا از طریق بازسازی قابل توجیه و صمیمانه؛ به قصد تاثیرگذار کردن روی منطق یا عاطفه تماشاگر برای برانگیزاندن احساسات او. و گسترش دانش انسانی و تفاهم به خاطر عرضه واقعی مسائل و ارائه راه حل‌های این مسائل در زمینه‌های مختلف از جمله اقتصاد؛ فرهنگ و روابط انسانی."

همچنین جان گریسون 2 فیلم مستند را "کاربرد خلاقانه واقعیت" توصیف کرده است. ضمن اینکه فعالیت‌های مستندسازی محدود سینماگران قدری مثل رابرت فلاهرتی 3 سبب ساز شد تا سندیکای جهانی مستند سازان تاسیس شود تا تعاریفی دقیق از این گونه سینمایی بدست آید. با تعاریف بدست آمده و قوام گونه‌ی مستند کم کم زیرشاخه‌های زیر در این ژانر تعریف رسمی بدا کردند.

مستند واقعی یا واقعگرا:

این گونه فیلم مستند به تعبیری اولین نوع فیلمسازی و اولین تجربه‌ها و سیاه مشق‌ها در هنر هفتم بود. در مستند واقعگرا روایت و داستان می‌تواند جنبه بازسازی شده داشته باشد. با توجه به این مهم که این بازسازی باید از متن اصلی رویداد و آنچه قبلا به وقع پیوسته است برداشت شود.

در این باره اکثر فیلم‌هایی که در روزهای نخستین تولد سینما ساخته شدند (ورود قطار به ایستگاه و یا خروج کارگران از کارخانه) به نوعی، به مستند واقعگرا نزدیک بودند.

مستند رومانتیک یا طبیعی گرا:

در این گونه باید و همواره حضور حقیقت مثلا حضور مردم در مکان و زمان حقیقی طبیعی نشان داده شود. مانند فیلم "مردی از آلمان" ساخته ادت فلاهت.

مستند ترکیبی؛ تبلیغاتی و خبری:

استفاده از فیلم‌های مستند قبلا تولید شده و تدوین مجدد و منطقی آن برای بدست دادن ماجرابی واقعی؛ مستند ترکیبی را شکل می‌دهد. تاریخ ناگفته آمریکا ساخته اولیور استون محصول 2012 نمونه‌ای گویا از مستند ترکیبی است. فیلم‌های مستند تبلیغاتی نیز اگر نه همیشه ولی اکثرا برای معرفی یک کالا یا خدمات و به انگیزه سودمالي ساخته می‌شود. همچنین، فیلم‌های خبری، که در خصوص، ضبط اخبار، حوادث، زمینه هستند، ادبی، ده طبقه بندی می‌شوند.

آثار نیمه مستند:

اینگونه به ساخت فیلمی دارای روایت داستانی و با استفاده از روش بیان سینمایی مستند مرتبط است. رم شهر دفاع ساخته روبرتو روسیلینی بهترین نمونه در این زمینه است.

ژانر مستند توانایی خاص ارتباطی دارد. فیلم‌های مربوط به محیط زیست؛ اتفاقات جهانی؛ جنگ‌ها و بسیاری موارد دیگر؛ این توانایی را دارند که سهم موثری در جذب مخاطب داشته باشند. با ظهور و فراگیری تلویزیون از دهه 50 تاکنون مستندهای تلویزیونی سهم غیرقابل انکاری در این اطلاع رسانی ایفا کرده‌اند.

1- پل روتا (1908-1984): فیلمساز و مستندساز شهیر انگلیسی و پایه‌گذار قواعد ژانر و استاد مفاهیم سینمایی مستند.

2- جان گریسون (1898-1972): سینماگر و مستندساز پرآوازه اسکاتلندی که سهم عمده‌ای در شکل‌گیری سینمای نوین بریتانیا داشت. گریسون پایه گذار انستیتوی فیلم کانادا و به نوعی پدر سینمای این کشور نیز خوانده می‌شود.

3- رابرت فلاهرتی (1884-1951): فیلمساز متقدم آمریکایی در زمینه فیلم مستند. جایگاه او در تبیین سینمای مستند هم‌پای سرگئی آیزنشتاین در زمینه تئوری‌های سینمای داستانی است. از مهمترین ساخته‌های او نانوک شمال محصول 1922 و مردی از آران محصول 1934 قابل ذکرند.

شرح تصویر: نمایی از فیلم مستند نانوک شمالی ساخته فلاهرتی محصول 1922